

Motion till riksdagen 2024/25:1701

av **Niklas Sigvardsson m.fl. (S)**

Förstärkt skydd av Vätterns vatten

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett starkare skydd för Vätterns vatten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Redan den över tio år gamla Miljöprocessutredningen slog fast att ”mark- och vattenområden som innehåller förekomster av grundvatten eller ytvatten av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt minska områdenas betydelse för denna försörjning”. Regeringen tillsatte en utredning 2013 med syfte att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning i landet. Slutbetänkandet gick 2017 på remiss men ingen lagstiftning har därefter kommit till stånd. En lagstiftning som kan skydda det viktiga Vätternvattnet behöver påbörjas och slutföras. Även i den senaste SOU 2021:81 En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet tas inte frågan kring vattensäkerhet och dricksvattenförsörjning hela vägen fram. Även om frågan om riskbaserad analys och metod fastställs är det av yttersta vikt att dessa också beaktas i framtida beslut kring verksamhet i närheten av den viktiga dricksvattentäkten.

Vätterns utmärkta förutsättningar som vattentäkt gör att den i dag nyttjas av cirka 300 000 personer. Långt framskridna planer finns i fråga om att förse Örebro och andra Närkekommuner med vatten från Vättern, samt möjlighet till ytterligare utbyggnad till

Mälardalen. Detta gör att över 600 000 svenskar kommer ha Vättern som primär dricksvattentäkt.

Det finns flera naturreservat i området kring sjön och Östra Vätterbranterna är ett biosfärområde under Unesco, en utnämning som ställer krav på långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Vättern har också skydd som dricksvattentäkt, dessutom är sjön i sin helhet ett Natura 2000-område och en del av EU:s nätverk av skyddade områden.

Under det senaste året har EU:s arbete med att ta fram olika snabbspår för gruvprojekt ökat behovet av starkare skydd för dricksvatten runt om i Sverige, särskilt Vättern. Vi kan också se snabba steg för att öka takten av dessa projekt efter att EU-lagstiftningen trätt i kraft.

Olika hot har utmålats och utmålats framöver i fråga om Vättern. Det första är givetvis klimathotet med stigande medeltemperatur. Vättern är ett så kallat kallvattenekosystem. Ekosystemet i Vättern är präglad av arter som trivs i kalla förhållanden, till exempel röding. Om temperaturen ökar försvinner de arter som trivs under kalla förhållanden. I ett kallt vatten växer ingenting. Det är ett billigt, bra och hygieniskt råvatten. Blir det ett varmare vatten på ytan så kommer fler bakterier att kunna växa. Det blir ett sämre vatten. Med stigande medeltemperatur förändras sannolikt också avdunstningen och nederbördsförhållandena. De senaste åren har vattennivån i Vättern legat på historiskt låga värden.

Det andra stora hotet är miljögifter och andra föroreningar som mikroplast. Det som hamnar i Vättern blir kvar där under väldigt lång tid. Vattnet i Väneren byts ut på bara några år. I Vättern tar det däremot 60 år innan vattnet helt har bytts ut. Det gör att sjön är mycket känsligare för miljögifter än andra sjöar. Försvaret av verksamhet med utökade skjutningar över Vättern och användandet av området som ett flygövningsområde är inte bra för Vätterns vattenkvalitet. Samma farhåga gäller borrhning efter fossil metangas vid Vättern samt ansökan om att få starta en gruva i Norra kärr, i sjöns omedelbara närhet. När det gäller förekomsten av mikroplast i våra stora sjöar är forskningen ännu bara i ett begynnelsestadium, men preliminära resultat talar för att vi kan ha en högre förekomst av mikroplast i Vättern och andra stora sjöar än i haven.

Med allt sammantaget är vikten av rent dricksvatten en fråga som inte bara påverkar oss här och nu. Det kommer påverka många generationer framåt. Därför är det av största vikt att vi på allvar ser över möjligheten att ytterligare skydda Vättern och dess vatten.

Självklart borde därför Vätterns dricksvatten få ett starkare skydd, för framtida generationers vattenförsörjning.

Niklas Sigvardsson (S)

Carina Ödebrink (S)

Azra Muranovic (S)

Johanna Haraldsson (S)